

VÀI SUY NGHĨ QUA MỘT CHUYẾN DU KHẢO

NGUYỄN MINH HIỆP, BA., MS. - GD. Thư viện ĐH Khoa học Tự nhiên

Đại học Quốc gia TP. Hồ Chí Minh đã tổ chức một đoàn gồm nhóm Chuyên viên Thư viện, nhóm Thiết kế, và nhóm Ứng dụng tin học để tham quan một số các thư viện đã, đang, và sẽ xây dựng Thư viện điện tử nhằm học tập kinh nghiệm cho dự án xây dựng Thư viện Trung tâm ĐHQGTP. Hồ Chí Minh từ ngày 26/2 - 3/3/2001.

Đoàn du khảo ĐHQG TP. HCM tại TT TT tư liệu ĐH Đà Nẵng và TT TT thư viện ĐHQG Hà nội

Đứng về góc độ của chuyên viên thư viện chúng tôi nhận thấy có những vấn đề sau đây đã phát sinh khi muốn xây dựng một thư viện có qui mô vừa và lớn như hiện nay mà mọi người gọi là Thư viện điện tử:

1. Quy mô thư viện và vấn đề chi phí năng lượng
2. Phần mềm quản lý thư viện
3. Nhân sự quản lý thư viện điện tử

● Tổ chức và phục vụ thông tin điện tử là hoạt động chính của một Thư viện điện tử, thế thì có cần thiết phải xây dựng thư viện với quy mô quá lớn? Và thiết kế như thế nào để hạn chế chi phí năng lượng tối đa trong điều kiện sinh hoạt và kinh tế ở nước ta?

● Mạng máy tính và phần mềm quản lý thư viện là yếu tố quan trọng nhất quyết định hiệu quả phục vụ của Thư viện điện tử. Ở nước ta hiện nay, các thư viện chưa thống nhất và chuẩn hóa về nghiệp vụ, vì thế để thống nhất một phần mềm là điều khó xảy ra. Thế nhưng mọi người lại đang thi nhau xây dựng Thư viện điện tử mà không quan tâm đến việc phần mềm nào là tốt nhất?

- **CDS/ISIS?** - Ưu điểm là không mất tiền, nhưng chắc chắn không thể là phần mềm tốt để quản lý một thư viện điện tử như hiện nay. Bởi lẽ:
 - CDS/ISIS dùng chuẩn MARC CFC của UNESCO mà nay không còn cập nhật nữa.
 - CDS/ISIS là phần mềm tự kết hợp Hệ quản trị cơ sở dữ liệu của chính mình với Phần giao tiếp. Hệ quản trị CSDL này không thể đáp ứng những tính năng theo yêu cầu của ngành thông tin thư viện như những Hệ quản trị CSDL thương mại khác (MS SQL Server, Oracle, Linux Post GratesSQL, Linux mgSQL, vv...) mà tất cả những phần mềm khác sử dụng cộng thêm Phần giao tiếp tự viết trên DOS, Window, hay Web
 - Có cố gắng cải tiến Phần giao tiếp từ DOS đến Web nhưng không thay đổi được CFC và Hệ quản trị CSDL, hoặc kết nối thêm Hệ quản trị CSDL Access. Chẳng khác nào một chiếc xe cũ cố gắng "lên đời"!
- **Phần mềm phát triển trong nước?** - Ngoại trừ có vài phần mềm do cá nhân hay công ty bán phần cứng kèm luôn viết phần mềm sản sinh ra những phần mềm thiếu nghiêm túc. Hầu hết những

công ty trong nước đã cố gắng phát triển những phần mềm có thể chấp nhận được về mặt kỹ thuật. Tuy nhiên có nhiều vấn đề trong Phần giao tiếp - hậu quả tất yếu của vấn đề chưa chuẩn hóa và thống nhất về nghiệp vụ thư viện trong nước.

- **Phần mềm nước ngoài?** - Được viết bằng tiếng Anh đạt trình độ chuẩn hóa cao và chính xác về nghiệp vụ thư viện. Song chính điều này đôi khi khác với những giá trị quen thuộc ở nước ta đã trở thành quán tính. Và điều khôi hài đã xảy ra: một vài cá nhân được đưa đi nước ngoài học cách sử dụng phần mềm hay chính người trong nước được giao nhiệm vụ tiếp thị sản phẩm này vì vô tình hay cố ý đã không phản ánh đúng ưu điểm của bản gốc khi chuyển dịch sang tiếng Việt!

● Nhân sự bao giờ cũng là yếu tố quan trọng nhất. Mọi người đang háo hức xây dựng Thư viện điện tử thế nhưng có bao nhiêu đơn vị đã chuẩn bị cho mình một đội ngũ để sẵn sàng quản lý? Vấn đề là:

- Với chương trình đào tạo CHƯA CHUẨN HÓA và THIẾU CẬP NHẬT của các cơ sở đào tạo chính quy ở nước ta hiện nay thì KHÔNG THỂ NÀO CUNG CẤP CON NGƯỜI CÓ ĐỦ NĂNG LỰC để quản lý Thư viện điện tử như mọi người mong đợi!
- Đưa nhân viên đi đào tạo ngắn hạn ở nước ngoài? - Đã có nhiều đơn vị thực hiện điều này nhưng hiệu quả như thế nào là điều chưa đánh giá được? Và lại, một khi anh ta chưa có ý thức và kiến thức về chuẩn hóa thì khó mà tiếp thu được cái mới và không dễ dàng thay đổi cái cũ.
- Mời chuyên gia nước ngoài đào tạo nhân viên? - Kể từ năm 1994 đã có nhiều khóa tập huấn do chuyên gia nước ngoài thực hiện được tổ chức tập trung vào hai thành phố lớn là Hà nội và TP. Hồ Chí Minh, nhưng hiệu quả không mang tính chất đồng bộ.

Bài toán về vấn đề nhân sự là mối quan tâm cho những người có trách nhiệm. Nhận thức được điều này thông qua sự hợp tác liên thông, Câu lạc bộ Thư viện trong hai năm qua đã nhiều lần hội thảo và trao đổi qua diễn đàn Bản tin điện tử cũng như những Khóa tập huấn nhằm nâng cao nhận thức về vấn đề Chuẩn hóa Hội nhập trong hội viên. Một số thư viện thành viên đã mạnh dạn xây dựng Thư viện điện tử. Nhiều đồng nghiệp trong cả nước đã chia sẻ với CLB Thư viện những ý tưởng mới. Đặc biệt trong chuyến du khảo chúng tôi đã tiếp xúc với một đồng nghiệp tỏ ra tâm đắc với quan điểm đào tạo của CLB Thư viện, đó là Bà Trudy Powers, chuyên viên thư viện của [Tổ chức Đông Tây hội ngộ](#) - nhà tài trợ cho ĐH Đà Nẵng xây dựng một Thư viện điện tử hiện đại và đang tiến hành tài trợ cho ĐH Huế. Mối quan tâm về vấn đề đào tạo đã thể hiện qua chuyến viếng thăm và làm việc với [Thư viện Cao học](#) vào ngày 10/3/2001 của lãnh đạo [Tổ chức Đông Tây hội ngộ](#) trước khi lên đường đi Úc để hợp đồng với ĐH RMIT về việc huấn luyện nhân viên thư viện ĐH Đà Nẵng và ĐH Huế.

Ông Mark Conroy, Giám đốc và Bà Trudy Powers, chuyên viên thư viện của Tổ chức Đông Tây hội ngộ Việt nam viếng thăm Thư viện Cao học và thảo luận về vấn đề đào tạo nhân sự quản lý Thư viện điện tử